

Par patēriņa cenām 2022.gada maijā

Patēriņa cenas turpina ļoti strauji pieaugt arī maijā

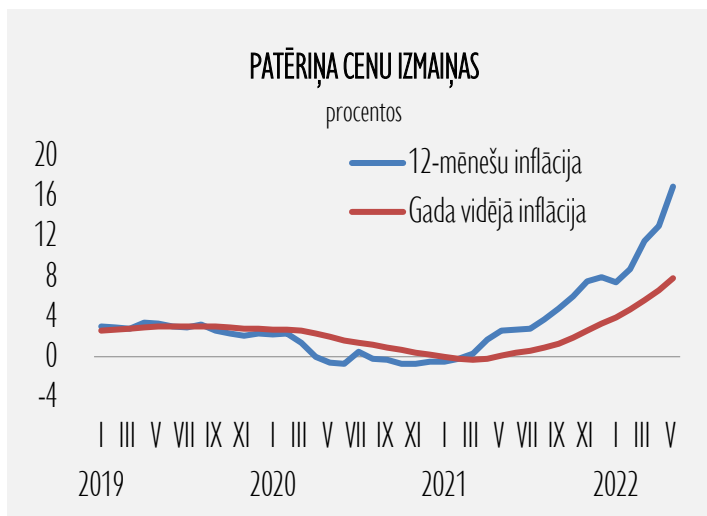
Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2022.gada maijā, salīdzinot ar aprīli, patēriņa cenu līmenis pieauga par 4%. Precēm tas pieauga par 5%, bet pakalpojumiem – par 0,7 procentiem.

Caurmērā maija mēnesim ir raksturīgs ļoti neliels cenu pieaugums vai neliels cenu samazinājums. Šogad cenu pieaugums maijā bija būtiski straujāks nekā raksturīgs šim mēnesim, ko ietekmēja valsts atbalsta cenu samazināšanai elektroenerģijai, siltumenerģijai un dabasgāzei noslēgums no šī gada 1.maija. Cenu kāpumam ar mājokli saistītiem energoresursiem bija lielākā palielināšā ietekme maijā. Elektroenerģijai cena pieauga par 59,7%, dabasgāzei – par 26,3% un siltumenerģijai – par 15,4%, kas kopā ar cenu kāpumu cietajam kurināmajam (par 12,1%) kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 3,2 procentpunktiem.

Cenas maijā turpināja kāpt pārtikai, ko ietekmēja jau līdz šim strauji augošās pasaules cenas un Krievijas iebrukums Ukrainā. Tomēr cenu kāpums pārtikai maijā bija mērenāks nekā iepriekšējos trīs mēnešos. Latvijā pārtikas produktu cenas pieauga par 1,9% un kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,5 procentpunktiem. Lielākā ietekme bija cenu kāpumam gaļai, maizei un graudaugiem, piena produktiem un olām, kā arī cenu kritumam svaigiem dārzeņiem, svaigiem augļiem un kafijai. Jāatzīmē, ka pārtikas produktu cenas pasaulē maijā otro mēnesi pēc kārtas nedaudz samazinājās, taču joprojām saglabājās augstā līmenī Ukrainā notiekošā kara dēļ. Maijā mēneša laikā pasaules pārtikas cenas samazinājās par 0,6%. Cenu kritumu maijā noteica straujāks augu eļļu un piena produktu cenu kritums, kā arī neliels cukura cenu kritums. Tikmēr pieauga graudaugu un gaļas cenas. Cenu kritumu galvenokārt veicināja mērenāks pasaules importa pieprasījums augsto cenu dēļ, kā arī pieprasījuma normēšanai īslaicīgā palmu eļļas eksporta aizlieguma atcelšana Indonēzijā, tomēr straujāku cenu kritumu augu eļļām ierobežoja ilgstoša neskaidrība par Indonēzijas eksporta izredzēm, kas ir pasaulē vadošā palmu eļļas eksportētāja. Pēc kāpuma astoņus mēnešus pēc kārtas, cenas maijā samazinājās visiem piena produktiem, ko galvenokārt noteica vājāks importa pieprasījums, kā arī daži uzlabojumi piegādē no Okeānijas un ierobežotā iekšējā tirdzniecība Eiropā. Tomēr spēcīgais mazumtirdzniecības apjoms un lielais restorānu pieprasījums pirms vasaras brīvdienām ziemeļu puslodē neļāva būtiski samazināties siera cenām. Tikmēr kviešu cenas pasaulē maijā pieauga par 5,6%, ko turpināja ietekmēt ostu bloķēšana Ukrainā un Indijas lēmums aizliegt kviešu eksportu.

Straujāk nekā aprīlī maijā pieauga cenas degvielai – par 4,8% un kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,3 procentpunktiem. Augsto cenu degvielai turpina ietekmēt pasaules naftas cenu kāpums. Pēc krituma aprīlī, maijā pasaules naftas cenas atkal palielinājās. Mēneša laikā pasaules naftas cenas vidēji pieauga par 4,7%. Mēneša pirmajā pusē Brent naftas cena nedaudz samazinājās, ko galvenokārt ietekmēja bažas par vājāku ekonomikas izaugsmi un augošo procentu likmju un inflācijas ietekmi uz ekonomiku, kā arī Covid-19 ierobežojumi Ķīnā un ES nespēja vienoties par Krievijas naftas importa aizliegumu. Mēneša otrā pusē naftas cena pakāpeniski pieauga līdz mēneša beigās sasniedza augstāko līmeni pēdējos divos mēnešos – 120 USD par barelu, ko sekmēja ziņas par ES kompromisa vienošanos noteikt embargo Krievijas naftas produktiem un par spēcīgu naftas pieprasījumu ASV.

Pakalpojumiem cenas maijā pieauga par 0,7%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,2 procentpunktiem. Lielākā palielināšā ietekme bija vērojama cenu kāpumam ēdināšanas un izmitināšanas pakalpojumiem, mājokļa īres maksai un ambulatoriem pakalpojumiem.

Citās preču un pakalpojumu grupās cenu svārstības aizvadītajā mēnesī kopējo cenu līmeni būtiski neietekmēja.

2022.gada maijā, salīdzinot ar iepriekšējā gada maiju, patēriņa cenas pieauga par 16,9%. Gada vidējā inflācija bija 7,8 procenti.

Sagaidāms, ka tuvākajos mēnešos cenu izmaiņas turpinās pārsniegt sezonālo svārstību līmeni. Galvenā ietekme uz cenu pārmaiņām joprojām būs saistīta ar pasaules cenu kāpumu energoresursiem un pārtikai, ko lielā mērā ietekmēs ģeopolitiskā spriedze reģionā saistībā ar Krievijas agresiju Ukrainā. Sagaidāma arī to pakārtotā ietekme uz rūpniecības preču un pakalpojumu cenām. Paredzams, ka 2022. gadā kopumā vidējā gada inflācija varētu sasniegt 15 procentus.